

40 LET SLOVENSKEGA PLANINSTVA V ARGENTINI

SAGA SLOVENSKE PATAGONSKE ŠUME

VOJKO ARKO

Dne 22. februarja letos mineva 40 let od ustanovitve Slovenskega planinskega društva v Bariločah v Argentini. Zamisel o ustanovitvi se je rodila 6. februarja 1951 med izletom v Bariločah živečih Slovencev na Kapelo (Cerro Capilla), dobrih 14 dni pozneje pa se je na ustanovnem občnem zboru sestalo 17 ustanovnih članov, ki so se jim pozneje pridruževali vedno novi, tudi iz Buenos Airesa, kjer so le nekaj mesecev pozneje tudi ustanovili samostojno sekcijo Slovenskega planinskega društva. Vendar Planinski vestnik niti tedaj niti ob poznejših okroglih obletnicah tega slovenskega društva njegovemu delovanju ni posvetil nikakršne pozornosti: v tistih časih in doslej v matični domovini ni bilo primerno (ali pa je bilo kar prepovedano) pisati o pozitivnih dejavnostih slovenskih emigrantskih društev, ki so začela delovati po drugi svetovni vojni, pa čeprav njihovo delovanje nikakor ni bilo politično – in slovenski planinci v Bariločah so delovali izključno kot gorniki (je pa res, da so prvi člani pobegnili iz matične domovine Slovenije, ker se niso strinjali ali so celo nasprotovali komunističnemu svetovnemu nazoru). Pred 40-letnico organiziranega delovanja slovenskih planincev v Argentini smo navezali stike s slovenskimi gorniki iz Bariloč in še predvsem z enim od njihovih najaktivnejših članov **Vojkom Arkom**, ki je že pred leti za slovenski zamejski list Mladika napisal »Povest slovenskih planincev v Argentini«. »O prvih

Tronador

vsaj treh desetletjih slovenskega planinskega udejstvovanja v Argentini ne bi mogel dodati nič novega,« nam je pisal, nam poslal svojo »Povest« iz Mladike in obljubil, da bo zadnje desetletje planinskega delovanja Slovencev v Argentini posebej napisal za Planinski vestnik. V nekaj številkah bomo tako v PV predstavili ta del doslej zamolčane zgodovine slovenskega planinstva. (Op. ur.)

31. 12. 1977

Silvestrovanje v Freyevi koči pod katedralskimi špicami. Jože pripravlja na razbeljeni plošči štedilnika »asado«, običajno pečeno meso argentinskega gauča (pastirja); nekdo ureja mizo za praznično večerjo in drugi oprezujemo skozi orosele šipe velikega okna tja čez Tončkovo jezero, kjer v temi mežika svetilka plezalcev, ki se vračajo z Velikega stolpa (Torre Principal). Prav pred sedemindvajsetimi leti smo taborili za Silvestrovo tam zgoraj pod stenami katedralskega Stolpa: **Dinko Bertoncej**, **Tonček Pangerc** in jaz. Zima se je takrat neverjetno dolgo zavlekla, lunini žarki so otipavali ob začetku južnega poletja krnice, polne snega, jezerce, ki nosi zdaj ime pokojnega Tončka Pangerca, je še vedno pokrivala ledena odeja, preklana samo po sredi in v tisti reži gorske vode se je naglo premikala zagonetna svetloba, da smo ugibali, kdo neki se sprehaja po samotni gorski dolinici. Verjetno pa ni bilo nič drugega kot odsvit lune, ki je pokukala čez robove katedralskih grebenov.

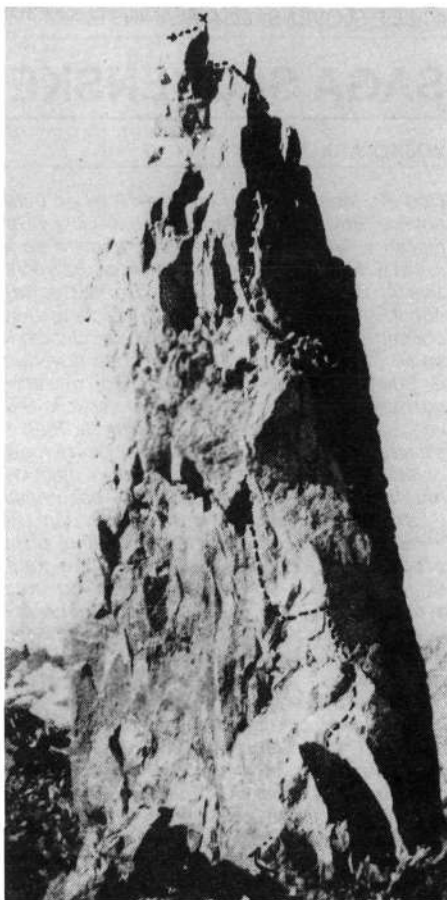
Ali je bil Česen na Lotseju?

Francoski športni in gorniški tisk je prvi prinesel novico, potem pa še obširne razlage in komentarje, v katerih so izražene domneve ali celo trditve, da slovenski alpinist Tomo Česen lanskega aprila niti ni splezal južne stene himalajske gore Lotse niti ni bil na vrhu te gore. Te domneve grede še dlje: da naš alpinist ni splezal niti na Kumbakarno v Himalaji, niti ni opravil »zimске trilogije«, torej ni splezal severnih sten Grandes Jorasses, Matterhorna in Eigerja in še česa drugega tudi ne. Tisti, ki to pravijo, namreč pogrešajo trdne dokaze, da je Česen res preplezal vse to, kar pravi, da je, Tomo pa ima za vsa ta plezanja seveda številne dokaze. – Obširno bomo o tej svetovni alpinistični aferi poročali v naslednji številki Planinskega vestnika.

Katedralski Stolp, prijetna plezarija v granitu nekako četrte stopnje v takratnem povprečnem evropskem merilu, je veljal ob našem prihodu v Bariloče v letih 1948/1950 za najtežjo opravljeno turo v pokrajini, ki se je naglo dvigala iz zaspane pionirske naselbine v mednarodno izletniško središče. Sanjarije znanstvenika-samouka **Francisca P. Morena**, ki je prvič prispel v te predele Andov leta 1876, ko so indijanski rodovi tukaj še neomejeno gospodarili, je uredničil dinamični in stvarni **Ezequiel Bustillo** v razdobju, ko je Evropo uničevalo besnenje druge svetovne vojne. Desetletje Bustillove uprave Narodnega parka (1934–1944) je položilo temelje naglemu, skoraj sunkovitemu dvigu Bariloč. S trdovratno vztrajnostjo in po premišljenem načrtu je ta buenosaireški aristokrat, ki se je zagledal v deželo južnih jezer, gradil ceste, zidal hotele in javna poslopja, urejal pristanišča, splavljal ladje, načrtoval in uredničeval turistična središča, napel prvo žičnico v bariloških gorah. Zdaj, ko tako dobro poznamo okorno in počasno argentinsko državno upravo, se nam zdijo dogodki iz Bustillovega časa pravljične iz Tisoč in ene noči, čeprav se vsak dan sprehajamo po resnem srednjeevropskem trgu, se vzpenjamo po ličnih kamnitih stopnicah v zgornje predele mesteca, opazujemo konice cerkvenega stolpa in zadevamo na vsakem koraku na sledove Bustillovega dela, ki pričajo, da je tudi v Argentini nagel napredek možen, če se kdo, ki razpolaga z voljo in sredstvi, resnično posveti veliki zamisli.

BARILOŠKO GNEZDO

Ko se je peščica slovenskih izseljencev, ki so malo prej prešli Atlantik, znašla v lesenem mestecu pod Kordiljerami, je že stalo vse osnovno ogrodje bodočega svetovnega letovišča. Seveda ob neposrednih začetkih, ko smo morali vse iz niča pricoprati, ta zunanji ugodni razvoj Bariloč ni nudil novim prišlekom druge možnosti kot razmeroma precej skromnih de-

Slovenski zvonik (Campanile Esloveno) z juga; na preslika-vi se delno vidi smer Bertoncej–Jerman, ki sta jo alpinista preplezala 13. februarja 1952

lovnih mest, ki so zadovoljevala le najnujnejše potrebe. Že takrat je veljalo pravilo, da je življenje v Bariločah nekaj dražje kot v buenosaireškem velemestu, vse udobnosti – zlasti človeka vredno stanovanje – pa dosti teže dosegljive. Vasica je ob našem prihodu izpolnila komaj petdeset let, odkar je bila zgrajena njena prva hišica in njen zunanji videz je večinoma kazal samo kopico lesenih hiš, ki so se vrstile ob prašnih ali blatnih ulicah. Vse naselje z izjemo Bustillovih monumentalnih stavb je bilo podobno krajem, ki smo jih gledali v Evropi v filmih z ameriškega zahoda in tudi naše življenje je bilo v marsičem podobno tistemu iz vester-nov, čeprav nismo nosili ravno revolverjev za pasom. Večkrat sem se spominjal začetkov Winnetouja in priznati moram, da se mi je močno prikupila in globoko v srce vsadila beraška, a zagnana romantika takratnih dni. Svoj dom smo tiste čase našli v gostilnici »La Véneta«. Ta lesena bajta, zgrajena v slogu patagonskih gostišč, je poleg pivnice razpolagala s tremi sobami, kjer so servirali kosilo in večerjo. Pod streho in okrog dvorišča so se širili blogi s posteljami in pričanami za stanovalce, ki

so svoje skromno imetje spravljali pod ležišča ali razobešali po stenah. V majhni kuhinji okrog velikega štedilnika je kraljeval gospodar, stari Madžar **Kaša**, ki je za silo govoril razne evropske jezike, čeprav ni nikdar obiskoval kakšnih šol. Znal je tudi nekaj hrvaško; služil je namreč v stari monarhiji svoj vojaški rok v Bosni. Razumljivo je, da se ob tej priložnosti mladi rekrut ni naučil ravno uglajenega jezika. A kot se dostikrat primeri, je bil ta stari divjak, ki je v sobotah zvečer po potrebi ročno metal nadležne pijače iz pivnice na cesto, izredno dobrodušen in ker mu slovenski gostje niso povzročali težav, smo vselej živeli v najboljših odnosih. Njegova zadirčna žena, po rodu Švicarka, pa je kljub številnim tečnim lastnostim krepko delala in držala gostilnico snažno, kar ni bilo vselej lahko, saj kakovost stanovalcev ni dosegala kakih posebnih družabnih veličin.

Iz te »Vénete« je 31. januarja 1950 krenila na pot plezalska naveza, opremljena s staro kopljeno vrvjo, z dvema, tremi zarjavelimi karabinci in klini, pa z navadnimi copatami, v upanju, da z zagonom in voljo ponovi plezalno smer, ki je veljala za višek tedanje bariloške plezarije. Dinku in Tončku je brez posebnih težav uspelo. Nepričakovano in iznenada sta se tako postavila na čelo maloštevilnega argentinskega plezalskega.

26. 2. 1978

Zleknil sem se na razžagana debla in skozi lengine krome migetajo zvezde južnega neba. Sij ognja me komaj doseže, pač pa dojemam z vso dušo slovensko melodijo, ki veje skozi zeleno goščo nizke lenge, patagonske bukke, in mi prijazno polzi v uho in srce.

Spet doni slovensko petje okrog »Skalce« in po dolgih letih zapuščenosti so slovenske roke znova prijele za delo, da obnovijo tisto svojsko

planinsko kočjo pod previsno skalo, ki je nekoč predstavljala shajališče slovenskih planincev v Argentini.

Popoldne so brnele žage, tesarja **Možina** in **Reven** sta ob sodelovanju argentinskih prijateljev, mizarjev in plezalcev ročno skladala otesane in pripravljene opaže, zidar **Hočevar** pa je po zdravem preudarku in mili volji mešal vreče cementa in peska, ki jih je **Muñoz**, poslednji katedralski gaučo, spravil s svojim kljusetom v nekaj tednih tovorjenja od dve uri oddaljenega jezera Gutierrez do nove gradnje.

V dremavem polspancu primerjam sedanje naglo delo s tistim pred petindvajsetimi leti, ko smo dosti revnejšo »Skalco« gradili dve poletji. Takrat smo za ves zid razpolagali z dvema vrečama cementa in na kake stroje še misliti nismo upali. A zavedam se tudi, da je zdaj preteklo sedem let, preden smo se zganili in se spravili na delo, nekoč pa smo vse proste dni posvetili goram in če nismo šarili »Pod Skalco«, smo kje drugje hodili in plezali, pozimi pa smučali, tekmovali ali vsaj sodelovali pri pripravljanju tekem. Vrhovi, smučine, stene in ledeniki so se strnili v pisan mozaik, spleta se je zgodba slovenskih argentinskih gornikov »saga patagonske šume«, če smem ponoviti naziv, ki sem ga skoval takrat, ko je bariloška »saga« že ugašala, pa sta za cepin in vrv zagrabila **brata Skvarča** iz Buenos Airesa.

Zdaj, ko bi rad povedal to argentinsko planinsko zgodbo mlademu slovenskemu rodu v upanju, da ga bo štorija izpod Kordiljer zanimala, bi predvsem podčrtal, da je pomenil stržen slovenskega planinstva v Argentini prav tisti jugovski zanos, ki je vodil slovenske Skalaše v dobi med obema vojnama in ki predstavlja v športu ali alpinizmu bistveno gonilno silo ne glede na razpoložljiva sredstva.

Prva tri desetletja slovenskega argentinskega planinstva bi razdelil na tri obdobja: na čase

namesto komentarja

NAJPRIJETNEJŠA DOMOVANJA

Planinska zveza Slovenije je lani prvič podelila posebna priznanja za najprijetnejša planinska domovanja. Zamisel je vsekakor zanimiva: naj se ve, kje je človek lepo in prijazno sprejet, kje je čisto in urejeno in kje so doma prijazni ljudje.

Na ljubljanskem Magistratu so podelili priznanja za najprijetnejša planinska domovanja v Sloveniji v letu 1990. Lične dokumente so dobila planinska društva, ki so lastniki ali upravljalci najbolj ocenjenih koč – oskrbniki pa nič.

Planinskim društvom je vsekakor treba dati priznanje, če jim je uspelo najti tako dobrega oskrbnika za svojo kočjo, da se planinci v tem domovanju prijetno počutijo.

To pa je najpogosteje vse, kar so imela planinska društva pri tem, da so se planinci v teh kočah lepo imeli. Vse drugo je zasluga oskrbnikov: če so planinci dobro spali in jedli, če so bile čiste sanitarije, če je bilo v koči dovolj pijače, če so bile sobe pospravljene in okolica kočje počiščena – kup opravil so morali opraviti oskrbniki, da so se planinci v koči dobro počutili.

Prav nenavadno je: brž ko je v koči kaj narobe, je za to kriv oskrbnik z imenom in priimkom. Ko pa je vse v redu – in še več, ko je vse v najlepšem redu, njegovega imena ni pomembno omenjati; pomembno je planinsko društvo, ki je lastnik kočje.

Tolažimo se s tem, da je bilo lansko ocenjevanje prvo in da so bile v celotnem stopku pomanjkljivosti. Letos vemo, kje smo lani ustrelili mimo. Upamo torej, da bodo konec letošnjega leta dobili priznanja predvsem tisti, ki so najbolj »krivi« za najprijetnejše počutje v planinskem domovanju.

Marjan Raztresen

bariloške »šume«, na drugi rod iz Buenos Airesa in na tretje obdobje.

SLOVENSKI SMUČARJI POD KATEDRALO

Preden se sprehodimo po patagonskih in bariloških gorah in stenah, naj bo nekaj besed namenjenih slovenskim smučarjem pod Katedralo.

Zgodba katedralskih smučišč se je začela že takoj po koncu druge svetovne vojne v begunskih taboriščih v Avstriji. Fantje, ki so se navduševali za beli šport, so se spoznali z avstrijskimi tekmovalci in ti so jim povedali o smučarskem centru pod Andi. Leta 1947 je namreč nekaj Avstrijcev tekmovalo na Cerro Catedral v bližini mesteca San Carlos de Bariloche v argentinski Patagoniji. Novice o smučanju in gorah v deželi, ki smo jo poznali v Evropi samo kot brezkončno ravnino, so šele pridobile mlade smučarje, da so se odločili za izselitev v to oddaljeno ameriško državo.

Leta 1949 pozimi sta se najprej predstavila v katedralskem smučarskem centru **France Jerman** in **Janez Flere** in tekmovala v smučarskem teku. Za njima je prispel Dinko Bertoncelj in se poskusil v alpskih disciplinah. Zlasti v teku sta Slovenca orala ledino. Šele od takrat naprej pozna argentinska smučarija pravilno tehniko te športne panoge. Zgodba bi lahko pripovedovala kopico zanimivih anekdot o Frenkovi zlomljeni nogi, operaciji kolena, konkurenci Italijana **Bruna Pétila**, gradnji prve smučarske skakalnice in podobno. Vendar bi zašel preveč v širino, če bi vse te zanimive podrobnosti opisoval. Na kratko torej samo omenim, da je France Jerman nosil dvajset let naslov argentinskega državnega prvaka v smučarskem teku, da je postal vojaški trener in civilni organizator omenjene panoge in slednjic tudi argentinski zastopnik v mednarodni smučarski zvezi. Še pred desetimi leti so Argentino zastopali na tekmah na Finskem, Norveškem in Švedskem Jermanovi sinovi. Flere je drugoval Frenku in mlademu **Andreju Kukovici**, ko je trojka dve leti zapovrstjo (1953 in 1954) tekla za Argentino v Čilu in nesporno zmagala, a je pozneje opustil tekmovanje in se posvetil trgovini in hotelirstvu. Njegova otroka sta se navdušila za alpske discipline in nastopala v severni zimi v Jugoslaviji in drugih alpskih deželah kot argentinska tekmovalca.

Dinko Bertoncelj se je takoj uvrstil med najboljše argentinske alpske smučarje. V letih 1952 do 1956 je bil član državne reprezentance, nekajkrat je tudi postal državni prvak v skokih. Uvrstil se je vedno med prve, čeprav nikdar ni bil nesporno najboljši Argentinec v smuku in slalomu, temveč samo eden od najboljših. Pozneje se je posvetil smučarskemu profesionalizmu; postal je smučarski učitelj v Argentini in ZDA in direktor smučarskih šol na Cerro Catedral in v Windhamu (New York). Še pred desetimi leti je bil šef argentinske državne šole za smučarske učitelje, upravljal pa je tudi svoj smučarski hotel na katedralskih smučiščih. Poleg teh najbolj znanih slovenskih zastopnikov so tekmovali še drugi slovenski smučarji, med

katerimi sta prednjačila **France Budinek** in **Janko Grzetič**. Dosti pa so naši ljudje prispevali tudi k organizacijskemu delu. Še dandanašnji je slovenščina eden od najbolj uporabljivih jezikov v katedralski smučarski vasi, kar so ugotovili tudi fantje jugoslovanske smučarske reprezentance, kadarkoli so v obratni letni sezoni (torej v severnem poletju) trenirali na katedralskih smučiščih.

SLOVENSKA PLEZALSKA SKUPINA

Ko sta Dinko in Tonček preplezala katedralski stolp (1. 1. 1951), je štelo bariloško planinsko društvo (Club Andino Bariloche – CAB) že skoraj dvajset let. Ustanovili so ga Argentinci in izseljenci srednjeevropskega izvora (Švicarji, Nemci, Avstrijci) in po zaslugi te družbe je planinska dejavnost v skromnem naselju pod Andi vedno uživala določeno spoštovanje. Ob našem prihodu so bili že vsi zanimivi vrhovi v pokrajini doseženi in bližnje gorske skupine dobro poznane. CAB se je zanimal tudi za poljudnoznanstvena vprašanja, povezana z gorami (favna, flora, varstvo narave). Organizacijsko je bariloški klub v preteklosti združeval smučanje in planinstvo, ukvarjal se je z gradnjo koč in stez, letno izdajal svoj planinski zbornik in v večji ali manjši meri izpolnjeval naloge, lastne vsaki planinski organizaciji.

Prav nič ni torej čudno, da so se slovenski novi naseljenci brž povezali s krajevnimi alpinisti. Vendar se je njihova lastna skupina po razumljivih zakonih načela »svoji k svojim« izoblikovala v posebno družbo, ki se je imenovala »Grupo Escalador Esloveno« (Slovenska plezalska skupina).

Ta družbica je pomenila najaktivnejšo plezalsko skupino ne le v Bariločah, temveč v vsej Argentini. Brž je preseгла viške argentinskih plezalskih dosežkov, izvedla nove plezalne smeri in prevrednotila dotedanja merila. Leta 1952 je naveza Bertoncelj-Jerman preplezala Slovenski zvonik (Campanile Esloveno) v katedralskem gorju in Tumov stolp v gorski skupini Tres Picos južno od Bariloč (o tej gori in o tem plezalskem podvigu je Planinski vestnik pisal v lanskim 4. številki; op. ur.). V tem zadnjem gorovju je isti dan naveza **Pangerc-Šilar** izvedla prvenstveni vzpon na Freyev stolp (Torre Frey). Še danes so te ture zahtevne, pred Slovenci pa so jih zaman poskušale različne naveze. Campanile Esloveno velja že dolgo vrsto let za zrelostni izpit argentinskih plezalcev, medtem ko je Torre Tuma na žalost dobil zločest sloves zaradi nesreče, v kateri sta izgubila življenje dva črnodobeska plezalca.

Ne bom navajal prvenstvenih smeri v okolici Bariloč, saj oddaljenemu Evropejcu taka imena komaj kaj pomenijo. Dostavljam samo, da sta klasični turi na katedralski Veliki stolp (2405 m) in na Tronador (3475 m) postali običajni vodniški turi za naša tedanja najboljša plezalca Bertonclja in Pangerca in da njuno plezalsko razdobje še danes lahko smatramo za izredno, saj opažamo, da včasih zdaj pretečejo leta, ko nobena naveza ne doseže vrha Tronadorja, čeprav sta kritični mesti razmeroma kratki. V

Prva zima na katedralskih smučiščih: France Jerman, Janez Fiere in Dinko Bertoncej (od leve na desno)

Use foto: Arhiv Francija Savenca

tistih časih pa sta oba Slovence stala nekajkrat vsako leto na Tronadorju, pristopila z različnih smeri in splezala tudi na dva ali tri vrhove triglave gore na en mah. Kar je treba še posebej omeniti, je to, da so tudi manj znani člani slovenske skupine opravili številne zahtevne in pomembne ture, ki smo jih potem premlevali v deževnih dneh po bariloških kavarnah.

ODPRAVARSKA DEJAVNOST

Tehnična sposobnost in izredna energija slovenske plezalske družine je seveda postala znana v vseh planinskih krogih Srebrne dežele (kot se imenuje Argentina; op. ur.). Čeprav je planinstvo v Južni republiki zajelo razmeroma majhen krog ljudi, je vendar uvrstilo v svoj zbor nekaj izobražencev in podjetnih osebnosti, kot se je to v pionirskih časih alpinizma tudi v Evropi dogajalo. Želja po neznanem in nedoseženem, tako značilna za klasični alpinizem, je zmeraj pogovillala tudi po argentinskem »andinizmu«.

Razmeroma blizu Bariloče se razprostira razsežna poledenela gorska veriga, ki jo pokriva najpomembnejša glaciacija zunaj polarnih ozemelj. V nekaj zadnjih desetletjih so najboljši plezalci sveta usmerili svoje korake v te pokrajine in vse pomembne planinske revije pišejo obširno o Južnih Andih. Toda pred štiridesetimi leti je bilo gorsko območje južno od 45. vzporednika zelo malo znano. Bariloški klub je spremljal napore okrog San Valentina, najvišje gore južnih Andov, ki doseže skoraj štiri tisočake, in ko so novi prišleki dokazali svoje sposobnosti, so bariloški andinisti organizirali odpravo na San Valentin decembra leta 1952. Cesar niso mogli doseči Nemci in Švicarji, se je posrečilo sedmim Bariločanom in med njimi sta prišla na vrh San Valentina Dinko Bertoncej in Tonček Pangerc (18. februarja 1952).

Naslednje leto so Argentinci segli še dlje: začeli so pripravljati odpravo, ki naj bi splezala na Daulagiri, enega od takrat še neosvojenih himalajskih osemtisočakov. V to odpravo je bil vključen Dinko Bertoncej.

Medtem je bariloški klub poslal novo patagonsko ekspedicijo v pogorje Paine na čilskem ozemlju blizu Magellanove ožine. Ta gorska skupina je pozneje močno zaslovela zaradi svojih navpičnih sten in silovitega vetra, ki je sploh poglavitna ovira vsem gorniškim podvigom na patagonskem jugu. Ob prvem obisku Bariločanov je že dostop do najvišje konice Paine predstavljal hud problem in raziskovalni poskusi so komaj utirali prve sledove v nedotaknjeno divjino. Preveč nagel zagon, ki je hotel izsiliti naglo odločitev, je izzval hudo gorsko nesrečo: 17. januarja 1954 je ledeniški plaz zasul **Tončka Pangerca** in **Herberta Schmolja**. V spomin na mrtva tovariša je bariloški klub imenoval dve jezeri v domači katedralski gorski verigi Laguna Tonček in Laguna Schmol. Malo po tej nesreči je odrinila himalajska odprava. Argentinci sicer niso dosegli vrha Daulagirija, a so prišli v smeri čez »hruško« višje kot katerakoli evropska odprava (maja 1954). Bertoncej je dosegel vršni greben (7600 metrov) in precej let obdržal slovenski višinski rekord (za katerega pa je v Sloveniji zaradi zapore informacij komajda kdo vedel; op. ur.), dokler ni alpinistom iz domovine uspelo organizirati himalajskih odprav in so Dinkovo višino preseгли. Ko je bil slednjič Daulagiri preplezan (leta 1960), so Evropejci ubrali novo, lažjo smer po severovzhodnem grebenu.

»REZERVIRANI« PAINE

Razumljivo je, da je nesreča iz leta 1954 podžgala Bariločane in da smo takrat dosti sanjarili o najvišjem vrhu pogorja Paine. Šele leta 1957 je krenila nova odprava na pot. Zadelala pa je na ovire, ki niso bile ne ledeniki ne stene. Italijanski industrijalec **Monzino** je izposloval pri čilski vladi, da je »rezervirala« Paine za italijansko

ekspedicijo. Čeprav so Bariločani prekršili to smešno prepoved in poskušali z eno samo navezo preplezati prepovedano goro, jim podvig ni uspel. Vendar sta **Carlos Sonntag** in Slovenec **Davorin Jereb** skoraj dosegla vršni, z opasni obokani greben ter začrtala smer, po kateri so pozneje Italijani izvedli vzpon. Medtem pa je druga, večja skupina bariloških plezalcev dosegla vrh Balmacede (2000 m), zanimive še nepreplezane gore nad fjordi Zadnjega upanja zahodno od čilskega mesta Puerto Natales. Pri tem uspešnem vzponu je sodeloval Slovenec **Ivan Aršek**.

Ko se je Bertonec vrnil s Himalaje, ga je argentinski antarktični inštitut povabil k sodelovanju na polarnih ozemljih. Povabilo je sprejel in prebil dve leti na antarktični postaji General Belgrano. Pomagal je pri topografskih in glacioloških raziskovanjih. Kot njegov edini plezalni podvig na šestem kontinentu je treba omeniti plezarijo na robu antarktične celine in skalnem odlomu, ki se imenuje Nunatak Moltke.

(Nadaljevanje prihodnjic)

13. FESTIVAL ŠPORTNIH IN TURISTIČNIH FILMOV

TRIGLAVI IN DRUGE NAGRADE

NUŠA PODOBNIK

Zadnje dni lanskega leta so Novogoričani pravi gostili mednarodno filmsko prireditve – Festival športnih in turističnih filmov. Festival, ki je dobrih dvajset let (od leta 1966) vabil tuje in domače producete in filmske avtorje v Kranj, so tokrat pripravili v Novi Gorici.

Filmsko dogajanje je bilo popestrjeno še z dodatnimi prireditvami in akcijami, od razstav in predstavitev knjig do sodelovanja športnih ekip in do srečanja turističnih novinarjev Slovenije, da bi tako obiskovalcem pa tudi gostom festivala lahko predstavili ne samo dosežke, ki so jih avtorji z vsega sveta zabeležili na filmski trak, ampak tudi del vsakdanjega utripa Nove Gorice in njene okolice.

Planinski vestniki za planinska društva

V Sloveniji je bilo konec lanskega leta 166 planinskih društev, ki so bila naročena na 267 izvodov Planinskega vestnika. Največ društev, predvsem manjših, tistih z manjšim številom članov, ima naročen po en izvod našega glasila, nekatera društva (vendar ni nujno, da so največja) pa imajo naročenih več izvodov, tudi za svoje planinske postojanke: ali na koncu koncev ni lepa pozornost do oskrbnika in do planincev, da lahko ob deževnem vremenu v koči in na toplem listaju po planinskem glasilu! – Kar po deset izvodov Planinskega vestnika imata naročeni planinski društvi Bohinj-Srednja vas in Medvode, šest Ljubljana Matica ter po štiri izvode PD Brežice, Kamnik, Križe, Nova Gorica, Očnica iz Ljubljane, Radovljica in Tržič, po tri izvode pa PD Celje, Domžale, Dol pri Hrastniku, Gorje, Jesenice, Kranj, Prevalje, Ruše, Rečica ob Savinji, SCT iz Ljubljane, Škofja Loka, Trbovlje, Vuzenica in Železničar iz Ljubljane.

Tekmovalni program je predstavil dobro tretjino vseh prijavljenih filmov z vsega sveta. Izredno zanimive filme, ki so nas seznanili s številnimi atraktivnimi športi, športnimi dogodki, dosežki posameznih alpinistov, ki so na neobičajen način spregovorili o turističnih zanimivostih Dunaja, Izraela, o nenavadni Nizozemski, ali pa so bili posneti z izjemno izostrenim poslušom za povezanost športa in turizma, je ocenjevala in tudi ocenila mednarodna žirija, ki ji je predsedoval slovenski režiser in direktor fotografije **Jure Pervanje**, pomagali pa so mu še **Viki Grošelj**, ki ga bralcem prav gotovo ni treba posebej predstavljati, pa turistični strokovnjak **Milenko Šober** in trije tujci iz Belgije, Avstrije in Italije.

Festivalski filmski program je bil tako zastavljen, da so bili dnevi žanrsko zaključeni; izkazalo se je, da bi v tej smeri morali organizatorji razmišljati še naprej in vsaj del vsakodnevnega programa prilagoditi oz. zasnovati tako, da bi obiskovalci dobili kar največ podatkov o določeni temi. Jasno pa je, da ob prvem poskusu, ko prave podobe, kako se bo festival iztek, še ni bilo, tudi teh programskih potez ni bilo mogoče načrtovati.

Ne glede na razmeroma majhno število filmov in video programov v tekmovalnem delu festivala pa so bili lahko tako gledalci kot gosti festivala zadovoljni, saj so bili predstavljeni filmi, ki so na številnih drugih svetovnih festivalih prejeli glavne nagrade ali pa so bili celo proglašeni za najboljše filme leta (kot je bilo to v primeru filma »Pravljica Nizozemska«, »Zimski Dunaj«, »Cerro Torre – Južna stena«, »Finale« – in še nekaj jih je bilo).

Festivalska žirija prav gotovo ni imela lahkega dela, saj je morala med filme razdeliti kar devet nagrad. Po pregledu in ocenitvi vseh se je pokazalo, da avstrijskemu filmu **Curta Faudona** »Zimski Dunaj« zaradi izrednih slikovnih, montažnih in predvsem idejnih kvalitet pripada Grand prix – zlati Triglav.

Film je kakor zimska pravljica, ki nas popelje na Dunaju po nam povsem neznanih ulicah in trgih – kot da bi si jih za nas izmišljali avtorji tega filma.